

Korthårig vorsteh

Carin Byström

Även om den Svenska Vorstehklubben bildades 1917 hade det redan tidigare funnits korthårig vorsteh i Sverige. 1904 deltog för första gången en representant av rasen på en utställning i Stockholm. När jubileumsboken för SVK:s 50-åriga historia kom ut 1967 hade Ragnar Tideström sammanställt rasens utveckling i Sverige från 1905 fram till 1967.

I sammanställningen kring rasens utveckling som redovisar den första tiden i Sverige så är det genom Ragnar Tideströms penna. I sin inledning skriver han "Om man skall försöka sig på att porträttera några goda hundar, som verkat under klubbens historia, ger man sig in på en vanskelig och känslig sak, ty många anser – och kanske med rätta – att just hans hund borde omnämnas i denna kavalkad och så har jag av okunnighet eller glömska ej fått med just denna, jag vill dock göra ett ärligt försök att vara så objektiv som möjligt och då tar jag endast med de hundar som meriterat sig på bruksprov, och utställningar och som har betytt något för vårt avelsarbete. För att icke göra mig skyldig till några extra felaktigheter har jag konsekvent utlämna en hunds meriter såsom ex erövrad CH-titel".

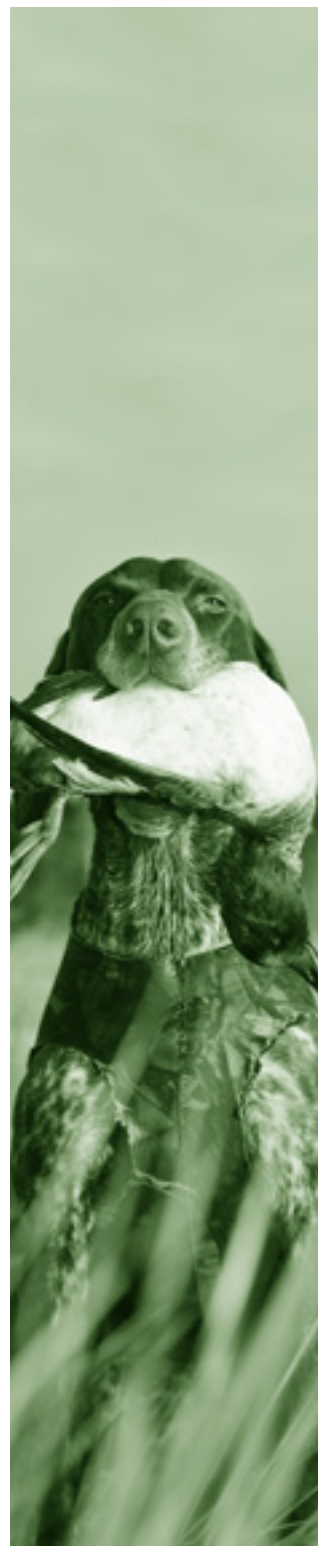
När det sedan gäller åren mellan 1967 till 2017 har redaktionen tagit fasta på denna text och så ärligt det bara är möjligt förhålla oss objektiva och sakliga.

Innan en ras är etablerad har den ändå sin historia i tillblivelsen och genom Erik Fornmark i Stora hundboken, som utkom 1956, har vi tagit del av den tyska korthåriga vorstehhundens historia och varför den blev den ras den blev. En ras som vi fortfarande är satta att förvalta med hjälp av dess kända bakgrund, vart vi befinner oss i dag och vad vi tror kommer att ske i framtiden.

Den korthåriga vorstehhundens historia

Den korthåriga vorstehhundens historia börjar egentligen redan i Tyskland i slutet av 1600-talet. Landet hade då börjat återhämta sig efter de förödande verkningarna av 30-åriga kriget. Att jaga med stående fågelhund var en jaktform som var etablerad i andra länder i Europa, framför allt i Spanien, Frankrike och England, där det blivit ett mode genom bruket av flyktskytte. I Tyskland, som då var uppdelat i olika furstendömen, var det fursten som ägde rätten att utöva jakt med stående hund och det ansågs som ett furstligt privilegium. Goda hagelbössor anskaffades från Italiens och Spaniens skickliga vapensmeder och de hundar som användes vid jakten var av samma slag som i England.

I början bestod hundarna i första hand av dem som senare skulle utgöra utgångsmaterial för den engelska pointern, lätta och eleganta italiensk-franska pointrar, huvud-

Året är 1915 och jakt med korthårig vorsteh i Sverige är i sin linda. Hundens namn är Kuno

I Svenska Kennelklubbens Tidskrift 1906 förekommer denna tidiga bild av en korthårig vorsteh eller som den då benämns korthårig tysk hönshund. Hunden är Waldo von Mittweida och ägdes av Gustav Schneider, Mittweida.

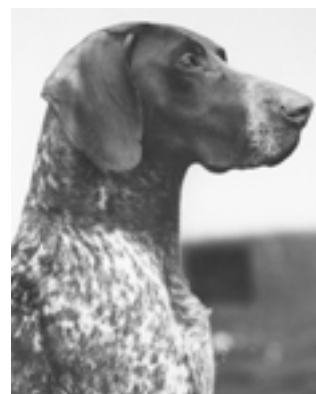
sakligen hundar från det dåvarande franska hovets omtalade stam, men även tyngre hundar från Spanien och Flandern. Antalet sådana hundar var inte stort eftersom det bara var fursten som hade jakträtt i furstendömet. Det fanns cirka 300 furstendömen i Tyskland under den tid som landet var uppdelat. Det fanns även ett förbud i början av 1700-talet för alla jakttjänstemän inom vissa furstendömen att själva hålla de så kallade hönshundarna.

Inte förrän det tyska riket fallit sönder efter kriget mot Napoleon 1805 började småviltjakten (niederjagd) att utövas i vidare kretsar. Det ökade behovet av fågelhundar medförde nya importen. Det var officerarna vid den så kallade Welfiska Legionen, som vid hemkomsten efter striderna i Spanien mot Napoleon 1808-1809 hade med sig sådana. Enligt tillförlitliga källor skulle dessa hundar ha varit mycket lika en del av de hundar som tidigare kommit till Tyskland från Flandern och haft samma typ som de nutida Perdiguero de Burgos. Efter allt att döma utgör denna ras en mycket viktig del i stommen i den moderna "deutsch-kurzhaar"-hundens uppbyggnad. Den påminner om en mycket tung, grov, lymfatisk och oädel vorstehhund såsom dessa enligt avbildningar ofta såg ut vid sekelskiftet.

När fågelhundsjakten blivit vanligare i Tyskland, började man även i jägarkretsar diskutera hur hundar skulle vara beskaffade och vilka bruksegenskaper de skulle ha för att bäst motsvara vad man önskade för tyska förhållanden. Första gången som ett programuttalande gjordes var 1813 av friherre v d Borch i en artikel i tidskriften Sylvan. I denna artikel kunde man läsa "Fågelhunden hos mången jägare har upphöjts till en beprövad tjänare, ett "factotum". Icke blott under jakt på fältet visar han sig outtröttlig,

ej heller i vatten skyr han vare sig möda eller kyla, han söker, fattar stånd för och ap-
porterar alla slag av mindre vilt, han gör sin herre sällskap på passet vid drevjakter och
är alltid uppmärksam, lugn och tjänstvillig och dessutom kan han lätt läras att utföra
en schweisshunds arbete vid spårning av sårat vilt och icke sällan göra det bättre än en
sådan efter korts tids övning”. Utifrån detta programutlåtande har detta allt sedan dess
varit en accepterad lärosats för vorstehhundarnas vänner i Tyskland. Man ville med
andra ord ha fram mångsidigt användbara hundar och inte som engelsmännen, hundar
som blivit specialister med var sitt strängt begränsade område.

*Som "Weltisieger" var nog
Tell von Wildseder Berg, en
tilltalande modell i Tyskland
när man formade korthårets
exteriör.*

Till en början skedde arbetet för en utveckling mot detta ideal under mycket ogynn-
samma villkor. Först efter 1870 kom i samband med det ekonomiska uppsvinget i lan-
det också en sådan uppgång i ett jaktkynologiskt hänseende. Samtidigt uppstod, som
"deutsch-kurzhaar"-hundarnas historiograf Dr Kleeman framhållit, en överdriven och
fanatisk patriotism. Man vurmade för allt som var äkta tyskt. För att framhäva och
stärka sitt tyska sinne ville man gå på jakt endast med sådana hundar "som våra
förfäder tidigare hade jagat med" – fastän dessa förfäder i själva verket endast fått se
på, när furstarna roade sig med fågelhundsjakten. I stället för att, av de hundar som då
användes i Tyskland, välja de bästa och för jaktens under årens lopp helt förändrade
behov mest lämpade individerna och basera sin avel på dessa, stirrade man sig blind
på oväsentligheter. Man förbisåg bland annat de förbättrade lantbruksmetoderna med
större sammanhängande åkerfält, som inte längre tillät de mängder av ogräs som tidi-
gare fanns i rov- och potatisåkrarna och som då gett rapphönsen både mat och skydd.

Inte heller tog man hänsyn till att de nyuppfunna bakladdningsgevären hade medfört en höjd skjutberedskap och väsentligt större fjärrverkan. Tidigare hade den engelska pointern varit den mest populära fågelhunden i Tyskland, men som en följd av ”hyperpatrioterna”, valde man till avel i första hand sådana hundar som i varje hänseende såg annorlunda ut än pointrarna. Lymfatiska, kallblodiga klumpar höjdes till skyarna. Opposition uteblev inte, då allt fler och fler förordade framför allt, en efter moderna behov anpassad och tillfredsställande brukshund.

En följd av detta blev att bland dåtida vorstehhundens många brister fanns även dålig näsa. De bästa näsorna hade de hundar med en droppe pointerblod i sina ådror, framför allt hundar från Julius Mehlichs kennel Hoppenrade. Just dessa hundar ogillades emellertid av dem som trodde på en gammaltysk på alla sätt förträfflig idealhund, vilken ansågs skulle bli förstörd genom pointerblod.

Konsten ansågs vara att åter rensa ut allt pointerblod för att uppnå den gamla fullkomligheten. I opposition till detta fanns några framstående kynologer, såsom Dr Ziegler och Prins Albrecht zu Solms-Braunfels och framför allt friherre v Zedlitz, sign Heggewald, som på 1880-talet ansåg att en viss inblandning av en lagom dos pointerblod i de tyska hundarna skulle förbättra deras näsa och även ge dem en mer arbetsduglig kroppsbyggnad. Deras råd följdes av många och när väl pointerblodet trängt igenom de gamla stammarna kan sägas att den moderna ”deutsch-kurzhaar”-hunden var ett faktum, även om den kanske inte var riktigt färdig och sedan dess avsevärt förbättrats.

Pointerblod blandades in även av en annan anledning. I slutet av 1880-talet fastslogs att vorstehhundarnas enda typiska färg var brun med eller utan vitt. Till följd av det uppstod hos en stor del av hundarna pigmentbrist, speciellt ljusa stickande ögon, en ögonfärg som enligt den medicinska vetenskapens åsikt skulle vara mindre önskvärd. I varje fall ansågs det vara ett skönhetsfel och därför försökte man arbeta bort detta genom en korsning med svarta pointrar. Härigenom fick man fram två stammar av svartvita skimmelfärgade vorstehhundar. Eftersom svart är dominant över andra färger bibehålls denna färg ännu i dag. Det är intressant att finna att sådana hundar, som kallas Preussisches kurzhaar, med sitt fincelliga och rikliga pigmentskydd visat sig mycket motståndskraftiga i varmt klimat. Det var även av den anledningen som maharajan av Patiala i Indien en gång i tiden införskaffade dessa hundar.

Dagens svartskimmlade korthår härstammar från den tid när man avlade in svarta pointrar för att förbättra den korthåriga vorstehhundens pigment.

Den korthåriga vorstehhundens historia i Sverige

När det gäller korthårsaveln i Sverige finns några tidiga kennlar i SVK:s historia som särskilt lade grunden till de hundar vi har i dag genom sitt engagerade och målmedvetna avelsarbete. Även om Sverige stod utanför både Första världskriget och Andra världskriget var förhållanden i landet ändå svåra under dessa två tidsperioder. Trots detta fortsatte dessa vorstehentusiaster sitt oförtrutna arbete med att prova hundar på jaktprov, att delta på utställningar och fortsätta sitt avelsarbete. Studerar man de stamtavlor dagens svenskfödda hundar har, så kan man notera att de flesta kennlar som omnämns i texten nedan, är representerade.

Redan 1904 deltog korthårig vorsteh på utställning i Sverige. De första korthår som kan sägas ha haft betydelse för rasens utveckling i Sverige var de från Tyskland 1905 importerade Tellex-Limmared och Hesta-Jägarhem som premierades på utställningen

i Malmö 1907. Den pådrivande kraften för importen av dessa två hundar var den välbekante disponenten Arvid Knöppel. Bägge hundarna hamnade i Småland och även om dessa hundar inte kom att betyda så mycket för vår avel väcktes intresset för den korthåriga vorstehhunden och nya importer gjordes.

Året är 1924 och Advokat Evert Wallin har redan en etablerad kennel i Sverige under namnet Strandås. Ur den kennel har det kommit många goda hundar som utgjorde grunden för korthårens etablering i Sverige. Mannen till höger i bilden är Carl Brolin, Kennel Fröstorp som 1936 erhöll Hamiltonplaketten för sin goda uppfödargärning.

Åren omkring Svenska Vorstehklubbens bildande 1917 gjordes flera importen från såväl Tyskland som Danmark. Här ska särskilt nämnas Bob von Wittekind, som importerades av en veterinär, vid namn Rydin, i Skara. Bob von Wittekind's namn finner man ofta i stamtavlorna på våra, i början av SVK:s historia, kända och goda korthår genom bland annat dottern Beauty.

Beauty kom genom sin i särklass goda nedärvningsförmåga till sina avkommor att användas i en inavelsgrad, som husdjursgenetiker redan då ställde sig mycket tveksamma till och som i nutid inte skulle tillåtas registreras hos SKK.

Agronom Gunnar Sonesson, Uppsala, importerade två hundar som även de skulle få avgörande betydelse för korthårsaveln i Sverige, nämligen Asra von Markstädt och Miche von Nanndorf. Miche beskrevs som att inte vara särskilt vacker, grovbyggd och något kohasig, skarp, men en utmärkt brukshund. Asra däremot beskrevs som en "skönhet". Den mest kända, och den som betytt mest i vårt avelsarbete, är dottern Roshults Asta, som genom sin ägare advokat E Wallin skickligt utnyttjades i aveln.

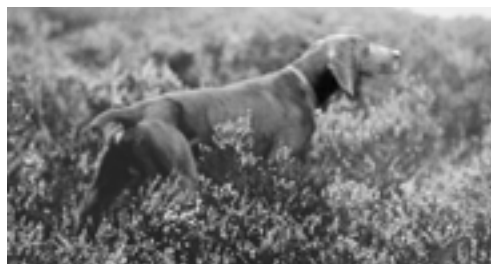
Utgreningar från dessa två tikar, Beauty och Roshults Asta, som då parades med importerade hanhundar, lade grunden till en stor del av de kennlar som under SVK:s första 50 år sysslade med betydelsefull korthårsavel.

En särskilt viktig import på hanhundssidan var Seigers Satan som man fortfarande kan hitta långt bak i stamtavlorna hos många av våra korthår av i dag. Örbyhems kennel – Ruben Freij – levererade en rad framgångsrika hundar. En av de mera kända var Rio, som på fädernet var efter importerade Seigers Satan.

En tidig import till Sverige var Bob von Wittekind.

*T v Miche von Nanndorf
och t h Asra von Markstädt
importerades till Sverige i
början av 1920-talet.*

*T v Siegers Satan och t h
Strandås Attack.*

Advokat Wallins kennelnamn Strandås går igen i många kända hundars härstamning, som exempelvis den av major Henning Johnsson ägda Strandås Attack. Strandås Bessie, blev stammoder till källarmästare Carl Brolins kennel Fröstorps. Strandås Bessie gav Babben I, Fröstorps Bianka som i sin tur parades med Siegers Satan och gav Fröstorps-hundarna Anja och Bessie. Bägge dessa tikar parades med Kuno von Schlossgarten som direktör Eric Fredlund, Stockholm, importerat.

Anja blev stammoder för Fredlunds kennel Jaktmarken och här kan nämnas Cyra, Cowboy, Cora, vilka alla kom att ha ett stort inflytande på korthårsaveln under 1940-talet.

*T v Kuno von Schlossgarten
med sin son Jaktmarkens
Cowboy.*

Fröstorps Bessie kom även hon att paras med Kuno von Schlossgarten och den kombinationen gav bland annat dottern Raya som med Eck Schöneflieth-sonen Chipps av Artemis gav upphov till järnvägstjänsteman Hans Tingströms Jack. Jack var en av den hanhundar som i hög grad dominerade korthårsaveln i den senare delen av 1940-ta-

let. Raya är även mor till flera framstående hundar, varför hon har dokumenterat sig som en genom tiderna sällsamt god nedärvare, varav kan nämnas stammodern, tiken Raysa, hos kennel Carbos, lantbrukare Aron Larsson, Romakloster.

Eck Schöneflieth var importerad till Sverige av Henning Johnson och född 1935. Eck blev på sin tid mycket använd i aveln och fanns i princip representerad i alla de linjer som fanns under 1940- till 1960-tal. Eck var även farfars far till Edskogens Dripp och genom honom finns han fortfarande representerad i de flesta korthår som är födda i Sverige med "svenska" stamtavlor.

Jaktmarkens Cora blev stammoder till Arne Mattssons kennel Edskogens. En annan tik som ägdes av Arne Mattsson, och framgångsrikt fördes av Henning Johnson på jaktprov, var Cajsi av Veda. Tillsammans lyckades ekipaget med den utomordentligt fina prestationen att 1948 vinna såväl ungdomsklass, öppen klass och elitklass vid ett och samma tillfälle.

Cajsi i kombination med ovanstående Jack kom att ge Edskogens Dripp. Dripp meriterade sig väl i jaktprovssammanhang, men även som en synnerligen god nedärvare, vilket gav honom som första korthåriga vorstehhund utmärkelsen SKK:s bruksavelspris 1963.

Edskogens Dripp parades flera gånger med Carbos Lissi, stammoder vid Näverskogens kennel, lantbrukare Allan Nilsson, Kävlinge. Lissi var fallen efter den av källarmästare Carl Brolin importerade Wotan von Braumatal, som var elitklassvinnare år 1950 och tiken Raysa. Kombination mellan Edskogens Dripp och Carbos Lissi blev mycket lyckad och gav bland andra Näverskogenshundarna Zack, Lorry och Curry II som samtliga dokumenterade sig på utställningar och jaktprov.

Dripp och Lissi lämnar spår än i dag, då de ligger bakom många avelsmässigt viktiga hundar. Bland de hundar som i dag erhållit SKK:s bruksavelspris bland korthårig vorsteh har i princip samtliga hundar denna kombination bakom sig i 5:e eller 6:e led vilket väl beskriver hur betydelsefull denna kombination har varit och fortfarande är för dagens korthår.

Edskogens Dripp ovan tillsammans med Carbos Lissi, nedan, kom att ge ett värdefullt genetiskt arv till de hundar vi har idag i Sverige. Edskogens Dripp blev den första korthåriga vorsteh att erhålla SKK:s bruksavelspriset 1963. Av de övriga inom rasen som har erhållit bruksavelspriset så har samtliga utom två denna kombination i 5:e eller 6:e led i sina stamtavlor. Foto: Allan Erixon

Två hanar från kennel Träskviddens som kom att användas i aveln i Sverige under 1970-talet var Träskviddens Baron, ovan, och Träskviddens Triss. Träskviddens kennel har även erhållit Hamilton plaketten 1971.

Förutom Edskogens Dripp är den förut nämnde Jack far till många kända hundar bland andra Adam, Aloette och Axis. Alla har de dokumenterat sig på jaktprov och utställning. Adam såldes till USA, i slutet av 1950-talet, för 10 000 kronor vilket i 2016 års penningvärde motsvarar 118 235 kr.

Ribb var under många år ständig aspirant på segertiteln vid jaktprov och lyckades genom sin energiske ägare och förare, Evert Cassmark, kamma hem många fina pokaler. Dottern Ribbi har Ewert Cassmark fört till en inteckning i det åtråvärda Henning Johnssons vandringspris, före detta Bruno Liljefors vandringspris. Ribbi parades med Rickie och lämnade sonen Klövstamons Ripp som även han under Cassmarks ledning tog inteckning i detta förnämliga vandringspris.

Ingenjör Thom Henningsson visade i början av 1960-talet flera duktiga hundar. Cello är den andra hunden som vi ovillkorligen vill koppla ihop med Thom Henningsson. Cello är fallen efter, av jägare Johan Åhman importerade, Cyk von der Wildkoppel och undan Näverskogens Coffie som är efter Adam undan Carbos Kickan. Cello hade genom sin synnerligen goda lydnad och mycket ljusa färg, som kombinerades med goda jaktegenskaper, blivit en gärna sedd hund på jaktproven under 1960-talet.

Carbos kennel, Aron Larsson, Romakloster, var utan tvekan den kennel, som under 1950- och 1960-talet bidrog med det största antalet hundar som kom att starta på jaktprov under den här tidsperioden och det gällde såväl för korthår som strävår. Stammodern till Carbos kennel var tiken Raysa, som efter parning med Wotan von Braumatal gav Carbos Kickan II vilken i sin tur blev stammoder hos Russhages kennel, Viktor Åberg, Tingstäde. En av kennel Russhages uppfödningar, Russhages Tarri, var en synnerligen följsam, elegant och völdresserad tik som under sin ägare Ulf Göran Pettersson, Visby, vann många välförtjänta utmärkelser i jaktprovssammanhang.

Carbos Cira, ägd av svetsare Villy Ahlin, kennel Ringmurens, Slite, visades upp på många jaktprov och erhöll alltid toppoäng bland annat för sina fina vattenarbeten.

Sedan SVK genom sina lokalklubbar fick en betydligt större bredd i medlemsantalet, ökade även antalet uppfödare kraftigt från 1960 och framåt.

På Gotland fanns även Träskviddens kennel, Evald Mutas, Lärbo, som producerat relativt många hundar. Träskviddens Vidett, Träskviddens Baron, Träskviddens Triss är några som varit framgångsrika på prov, utställning och i avel.

Korthårig vorsteh från 1970-talet och framåt

Antal hundar har registrerats på en relativt jämn nivå 1990-2015. Under dessa år registrerades 7 801 hundar, varav 201 importer. Fördelningen mellan tikar och hanar är 3 852 mot 3 949. Även bland de importerade hundarna är fördelningen tämligen lika, 102 mot 99. År 1990 registrerades 457 hundar för att 1992 nå en topp på 514 hundar. Därefter har antalet registreringar pendlat mellan 230–400 per år.

Med det ökade intresset för korthårig vorsteh från 1960 till nutid så har allt fler kennlar etablerats. Under åren 1990 till 2005 var det 148 uppfödare med kennelnamn som hade valpkullar inom sin verksamhet. Till det ska ytterligare läggas uppfödare som inte har haft kennelnamn och som endast fött upp någon enstaka kull. Det finns inga ”stor-uppfödare” inom rasen, utan alla är mindre uppfödare oftast bara med max en kull per år.

Av de kennlar som under den senaste tioårsperioden mellan 2006 till 2016 haft flest kullar är det Knutstorps och Råvatj med vardera nio kullar, Teiens med åtta kullar. Knutstorps har baserat sin avel i huvudsak på svenska och danska hundar. Råvatj har i huvudsak använt egenuppfödda tikar och svenska hanar. Teiens har i de flesta fall använt egenuppfödda tikar och hanar och flera tyskfödda hundar, varav några är importerade. 112 uppfödare med kennelnamn har haft kullar under denna tidsperiod, därtill tillkommer ett mindre antal uppfödare utan kennelnamn. Avelsbasen har breddats betydligt sedan tiden för rasens etablering i Sverige då totalt 134 olika hanhundar har använts i aveln under de senaste tio åren.

Två hanhundar som har använts en del i Sverige under de senaste 10 åren. T v Armin II vom Hege-Haus och t h Åslifjellet's Bhh Balder. Foto. Carin Byström t v.

De hanhundar som har haft flest kullar är Åslifjellet's Bhh Balder, Mac von Neuranberg med sex kullar vardera, Aron, Tupplurens Qipper, Armin II vom Hege-Haus, Baron vom Donauland med fem kullar, Tvärnypets Herrix, Merlin von der Fuchskaute, Charleswood Naik, Tjädarns Aivak med fyra kullar vardera. Av dessa är det Qipper, Herrix och Aivak som är svenskfödda hanar, övriga är norsk-, finsk- eller tyskfödda, men de finns i Norden. De flesta hanar med en eller två kullar är däremot svenskfödda.

Fyra kennlar har fått SKK:s högsta utmärkelse, Hamiltonplaketten, för framgångsrik uppfödning. Det är kennel Högskogens (Eskil Bärnin, 1937), Fröstorps (Carl Brolin, 1939), Träskviddens (Evald Mutas, 1971) och Cimbrohs (Evert Olsson, 1977).

Med en bredare avelsbas har även inavelsgraden under de senaste decennierna minskat. Ett riktmärke för dagens avelsverksamhet är att inavelsgraden inte ska överstiga fem procent utifrån den genkombination som föräldradjuren utgör tillsammans. Under

Två tidiga korthårskennlar som erhållit Hamiltonplaketten. T v Fröstorps kennel och t h Högskogens kennel.

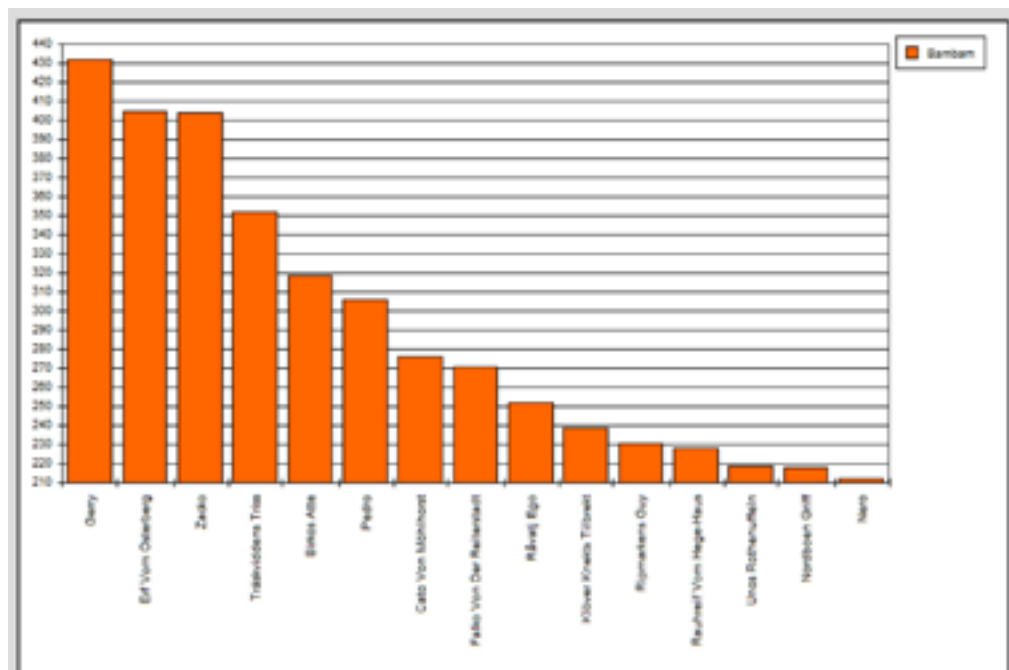
åren 1990 till 1999 låg inavelsgraden på något över en procent. Efter år 2000 har den minskat ytterligare något och ligger numera strax under en procent per år, med några få undantag. Att inavelsprocenten minskat kan ha att göra med att karantänskravet upphörde i början av 1990-talet och genom att denna restriktion försvann blev det lättare att såväl importera hundar som att åka till andra länder utanför Norden för att kunna para sin tik.

Hundar med flest barnbarn

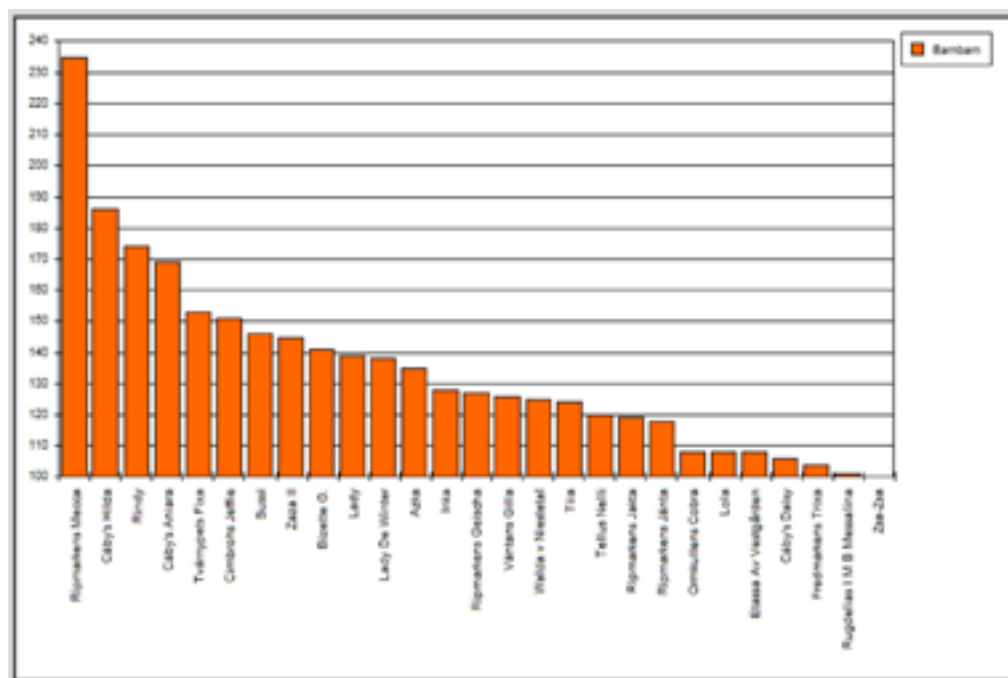
Intressant i avelssammanhang är om gjorda kombinationer även ger något i kommande led, det vill säga om målmedveten uppfödning ger fler generationer av bra hundar. Statistiken visar att många framgångsrika hundar har använts i aveln och fortsätter att ge bra avkommor, både barn och barnbarn.

I statistiken blir antalet barnbarn större än antalet registrerade hundar. Det beror på att varje valp har två mor- och farföräldrar och därför kommer att räknas flera gånger.

Bland hanhundarna är det Gerry, den till Norge importerade Erf vom Osterberg och Åke Nybergs framgångsrika hane Zacko som är de tre hanhundar som har flest barnbarn. Gerry ägdes av Bror-Erik Nilsson från SVK/Malmfälten. Noterbart är att Gerry var linjeavlslad på kombinationen Edskogens Dripp och Carbos Lissi.

När det gäller tikarna är det Ripmarkens Mecca som har flest barnbarn tillsammans med Cäby's Hilda och Rindy. Ripmarkens Mecca ägdes av Alf Norin och tidigare nämnde Gerry var morfar till Mecca. Rindy ägdes av Sten Rönnerling och Rindy parades med Nordboen Griff och ur den kullen kom bland annat Stenbitens Fix.

Ett flertal av de hundar som lämnat många barnbarn får också anses ha varit betydelsefulla hundar för aveln. Dessa, tillsammans med de utländska hundar som också lämnat många barnbarn, har lämnat spår för framtiden. Några av dessa är Uriel vom Hinschen-Hof, Nordboen Griff, Dunders Kelly, Birkenwald Arla, Geggens Solo, Rugdelia's I M B Messalina, Gino, Stallogaisa's H-Ed.

Nordboen Griff importerad från Danmark av Sten Rönnerling. 2011 erhöll han SKK:s bruksavelspris. Foto: Maria Appelberg

Unos Rothenuffeln importerades till Norge med men kom sedan att överlätas till Dag och Anne Britt Teien och kennel Teiens. Uno har visat sig vara en stark nedärvare. Idag finns ett 30-tal jaktchampions som har Uno i 1:a, 2:a och 3:e generationen. Foto: Dag Teien

Firhouse Aelfgar eller Callegå kom att bli att vinna Riksprövet i unghundsklass 1982 tillsammans med sin ägare Tommy Anderson

Från Spanien importerades Frio De Valcreole 2006 av Altersundets kennel. Foto: Carin Byström

Samarbete mellan nordiska länder

Eftersom Sverige och Norge har varit isolerade under en lång tid på grund av karantänskrav, så har inte så många hundar importerats, men de som har kommit har i de flesta fall använts av både norska och svenska uppfödare. I slutet av 1980-talet stängdes "hundgränsen" till Finland då det konstaterades ett rabiesfall där och samarbetet med Finland tog under en period i det närmaste slut.

Från och med den 1 maj 1994 blev det återigen lättare att förflytta sig mellan olika länder, då karantänskravet inom EU upphörde. I de flesta fall krävdes "bara" rabiesvaccination, ID-märkning och avmaskning. Möjligheten att delta i jaktprov och utställningar i Europa ger möjligheter att visa upp våra svenska hundar i konkurrens med andra länder. Det innebär en större rörlighet som gynnar aveln och underlättar för hundägare att resa med sin hund. Fortfarande finns karantänskravet kvar från de flesta länder utanför EU.

De hundar som importerats från länder utanför Norden har till största delen importerats till Norge, men även till Finland och Sverige. Dessa importer är hundar som använts i korthårsaveln i Norden och med det även i hög grad kommit att påverka det svenska avelsarbetet. Hundarna har meriterats antingen i sitt hemland innan import och/eller efter att de har importerats. Dessa hundar har lämnat ett flertal avkommor och tillfört nytt blod i Norden. Det har även importerats flera hundar som inte i första hand tagits in för avelsbruk, utan för ägarens egen del.

I Norge har bland annat Rolf Bergh och Georg "Geggen" Johansen tagit in flera hundar från Tyskland, främst på 1970-1980-talet. De har både importerat var för sig och tillsammans, men även samarbetat i flera fall med andra, bland annat med det norska avelsrådet.

Viktiga importer

Några tyska hundar som importerats till Norge och betytt mycket för aveln i främst Norge och Sverige är Cato v Möhlhorst, Unos Rothenuffeln, Erf vom Osterberg, Falko von der Reiterstadt, Rauhreif vom Hege-Haus, Falk von der Uhlenburg och Moritz vom Geestmoor. Till Finland har bland andra de tyska hanhundarna Uriel Vom Hinschen-Hof och Armin II vom Hege-Haus importerats som båda även har använts av svenska uppfödare.

Till Finland importerades även den tjeckiska hanhunden Utah Ze Stípek och även Utah har använts i Sverige. Några hundar kommer från andra länder, exempelvis Firhouse Aelfgar "Callegå", som importerades från England till Sverige via Norge 1982. Fadern var i karantän i England på sin väg från USA till Australien och parningen genomfördes i karantänen. 1982 vann Callegå riksprövet i Gällivare. Från England importerades även tiken Inchmarlo Dess som lagt grunden för tiklinjer som i dag fortfarande är aktiva bland korthårig vorsteh. En kennel som i dag har sin tiklinje från den engelska importen är Alphäxans. Från Australien importerades 1991 Burnbrook Garganey.

En annan hanhund som på senare år har påverkat det svenska avelsarbetet är den från Spanien importerade Frio De Valcreole, en spanskfödd hane med heltyskt blod. Det har även importerats hundar från Rumänien och Serbien, med flera länder, till de olika nordiska länderna.

Provresultat utplockade från Lathunden – Kenneth Sundvall

För att få en uppfattning om hur och om frekvensen starter och betygsfördelning förändrats över tid för korthårig vorsteh, under åren 1991 tom 2015, har en sammanställning gjorts under denna period med data hämtade i databasprogrammet Lathunden. Undersökningen visas i femårsperioder och det bör beaktas att resultaten även påverkas av respektive års förutsättningar ute i provmarkerna. Totalt omfattar undersökningen 16 094 starter på fält och odelade prov i samtliga klasser.

Det är svårt att se hur många hundar ur varje årskull som startat på fält respektive odelade prov. Dels har reglerna ändrats under de gångna 25 åren, dels har en del unghundar startat under två år. Det är ju dessutom en förskjutning mellan födelseår och start i unghundsklass.

Bland individerna finns utländska hundar med, då man inte kan urskilja vilka som var svenskägda. Även här har reglerna för detta ändrats, men de är så pass få att det endast påverkar resultatet marginellt under en femårsperiod. Nedan en tabell över antal betyg utdelade under femårsperioder.

Unghundsklass, ukl

Betyg	År 91-95	96-00	01-05	06-10	11-15
4-6	120	109	127	134	86
7	42	63	91	86	94
8-10	39	49	58	69	85

Antalet starter i unghundsklass ökade cirka tio procent under perioden 2001-2010, men har sedan fallit tillbaka till tidiga 90-talets nivå.

Andelen högre betyg, 7 respektive 8-10, har ökat för varje femårsperiod. Två betyg 10 har utdelats under 25-årsperioden bland unghundarna. Kongstorp's B-Svea, lyckades år 2005 med konststycket att få betyg 10 i alla moment vid riksprovet i Klimpfjäll. Fältbetyg 10 har fick även Jazzamarken's Frodo 2009.

Hundar som inte blir godkända respektive inte kommer för fågel är nästan helt konstant från 1991 till och med 2015.

Då det är en förskjutning mellan födelseår och provår går det inte att exakt se hur stor andel av födda hundar som startar på prov. En grov uppskattning visar ändå att andelen starter i unghundsklass under tidigt 90-tal var cirka 15 procent för att under år 2015 ha stigit till cirka 30 procent.

Öppen klass, ökl

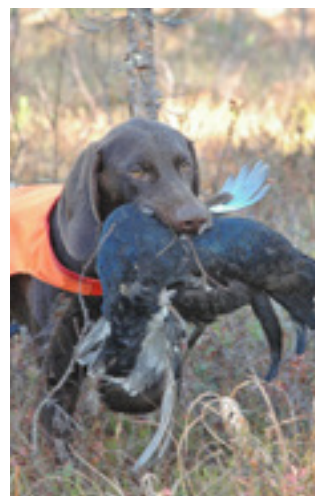
Betyg	År 91-95	96-00	01-05	06-10	11-15
4-6	409	506	506	525	457
7	100	152	182	248	240
8-10	43	53	64	53	58

Antalet starter i öppen klass ökade cirka 15 procent under första femårsperioden 1991-1995, men har därefter dämpats.

Andelen högre betyg, 7 respektive 8-10, ökade den första femårsperioden, men har

Fredmarkens Trixa, Svensk och Finsk utställningschampion erhöll SKK:s bruksavelspris 1986. Äg: Björn Larsson, kennel Fredmarkens.

Tupplurens Qipper är en svenskfödd hane som använts i aveln i Sverige. Foto: Jonas Seger

Solvallens Ess tillsammans med sin ägare Maria Byström.

planat ut. Endast ett betyg 10 har utdelats i öppen klass under 25 år och det erhöll Solvallens Ess 1999.

Hundar som inte blir godkända respektive inte kommer för fågel är nästan konstant från 1991 till och med 2015.

Elitklass, ekl

Betyg	År 91-95	96-00	01-05	06-10	11-15
4-6	141	240	255	288	238
7	49	93	128	157	160
8-10	34	50	62	52	60

Antalet starter i elitklass ökade med cirka 60 procent från perioden 1991-1995 till 1996-2000 och ytterligare 20 procent från 2006.

Andelen högre betyg, 7 respektive 8-10, har ökat för varje femårsperiod. Betyg 7 har tredubblats från perioden 1991-1995 och betyg 8-10 har nästan dubblats. Fältbetyg 10 är mycket sällsynt att det utdelas. Under den aktuella tidsperioden har endast två korthår lyckats med bedriften av få 10 i fältbetyg, Stenbitens Ess 2007 och Gizmo 2010.

Hundar som inte blir godkända respektive inte kommer för fågel varierar, men får betraktas som ganska konstant totalt sett.

Rasstandard

I rasstandarden står bland annat att en korthårig vorsteh är en mångsidig jakthund. Den passar för fågelarbete som stående fågelhund, för alla typer av eftersök, för apportering på land och i vatten samt för viltspårsarbete. Den ska vara en ädel, harmoniskt byggd hund. Dess kroppsbyggnad skall borge för styrka, uthållighet och snabbhet. God resning, flytande linjer, torrt huvud, väl buren svans, tätt åtliggande, glänsande päls och vägvinnande, harmoniska rörelser understryker dess adelhet. Mankhöjd för hanar är 62–66 cm och tikar 58–63 cm. Kroppslängden skall något överstiga mankhöjden. Färgen är brun eller brun med vita eller spräckliga tecken, så kallad skimmel. Även svart i samma kombinationer förekommer.

Korthårig vorsteh skall vara stabil, balanserad och pålitlig med jämnt temperament, varken nervös, skygg eller aggressiv. Rasen är uppmärksam och vänligt inställd till människor och ska ha bra följsamhet gentemot föraren. Den ska vara uthållig med stor jaktlust, mångsidig med god nervstyrka och viltskärpa. Det är en jakthund som behöver både fysisk och psykisk stimulans.

Framtiden – Helena Thulin

Generellt sett är korthårig vorsteh en sund och frisk ras med goda jaktegenskaper, en funktionell exteriör och god mentalitet. Avelsarbetet bör verka för en god exteriör utifrån funktion och verka för att öka antalet provad avkomma för de jaktliga egenskaperna. Det bör även leda till att så många hundar som möjligt blir mentalbeskrivna enligt SKK:s beteende- och personlighetsbeskrivning hund (BPH) och att öka antalet HD-röntgade individer. Med det som grund bör vi för framtiden kunna bevara och förbättra rasens alla goda egenskaper.

Ormkillens Cobra är både utställnings- och jaktchampion och erhöll SKK:s bruksavelspris 2009. Äg: Mikael och Jeanette Burck. Kennel Ormkullen.

Några av de hundar som erhållit SKK:s Bruksavelspris

1973 FI NO SE UCH Lady De Winter. Äg Kurt och Barbro Lindström. Kennel Ripmarken.

1979, INT SE FI UCH SE JCH Gerry. Äg: Bror-Erik Nilsson.

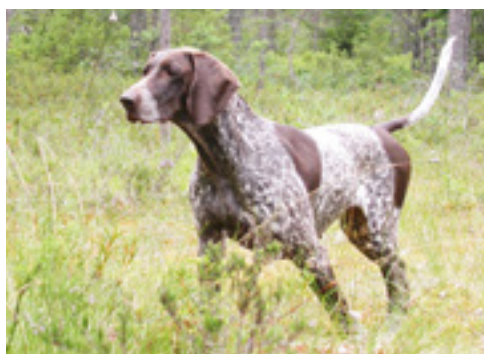
1984 SE UCH SE JCH Zacko. Äg: Åke Nyberg.

2006 INT NORD UCH SE JCH Tvärnypets Fixa. Äg: Lennart Andersson. Kennel Tvärnypet.

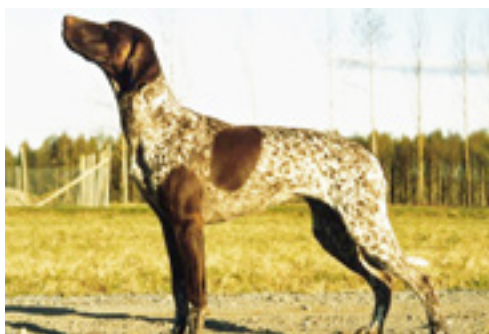

2007 SE UCH SE JCH Klevportens Purdey. Äg: Annika Bergqvist. Kennel Klevporten.

2007 SE NO UCH Pickabo. Äg Marika Ericsson. Kennel Gruffwe Rijs.

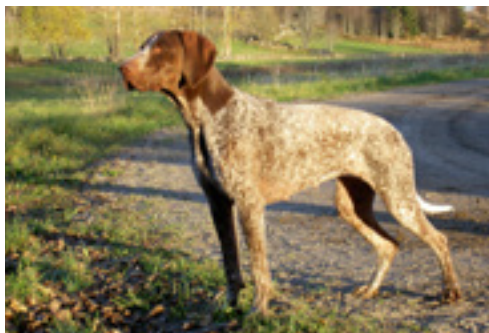
Den vackraste hunden är den vars yttre tillkännager största ädelhet; Den värdefullaste är den, som förskaffar sportsmannen största antal skott.

2010 SE NO UCH, SE JCH Altersundets Daquiri. Äg: Ann-Helén Widén. Kennel Altersundets.

2010 INT NORD UCH, FI SE JCH Mikro . Äg: Åsa Stöckel. Kennel Fjällbrisens.

2011 SE UCH SE JCH Rugdelias LME Quittra. Äg: Kenth och Anette Gustafsson. Kennel Ganjo's.

2011 SE JCH Rindy . Äg: Sten Rönnerling. Kennel Stenbitens.

2012 NORD UCH, SE JCH Hillatar Kuura. Äg: Åsa Stöckel. Kennel Fjällbrisens.

2013 SE NO UCH, SE JCH Gruffwe Rijs Kraka. Äg: Marika Ericsson.. Kennel Gruffwe Rijs

I Svenska Kennelklubbens tidskrift 1906 finns redovisat den Korthåriga tyska höns-hundens historia och var översatt från tyska och skrivit av *L Beckmanns* "Die rassen des Hundes" Nedanstående berättelse är återberättad af Pärson 1734 och beskriver en vanlig jaktform med dåtidens tyska korthåriga stående fågelhundar vilka utgör en tidig grund till dagens hundar. Detta jaktsätt inleddes under 1600-talet och var vanligt fram till mitten av 1700-talet. I samband med Kleemansprovet för korthårig vorsteh i Saarland 2006 hade invigningsceremonin inslag av såväl kungsörn som falk som tränades i syfte för falkenering. Man kan ana att den delen av ceremonin möjligen härrör från detta tidiga sätt att i Tyskland använda sina korthåriga fågelhundar.

"Man rider med hönshunden och den med hufva försedda höken dit, där man förut hört hönsen locka. Då hunden har funnit och gör stånd, tar man skyndsamt af hökens hufva, ropar till hunden: akta dig ! akta dig ! och rider varsamt fram till hunden, så att man kommer den tämligen inpå, håller höken på handen med bröstet mot hönsen och hunden och nu tillropar jägarn hunden: brrr fass ! Då springer hunden in bland hönsen, de stötes upp och sprängas och höken efter dem. Nu rider jägarn efter och ser hvar hönsen med höken äro. Har höken fångat någon, faller han med denna genast till marken. Då tjudrar man hästen, går fram till höken för att taga denna med rofvet på handen och låter fågeln få smaka på rofvets huvud osv. Denna jakt, ifall man finner höns, kan ske tre gånger under en utridt, upprepar man det oftare, så blir höken förtretad; han är då för mätt att äta och man får rida hem med honom."

Noteras bör nog att här gällde det inte bara ha en völdresserad hund. Man behövde även en völdresserad häst och en för sin uppgift tränad falk.

Ovan: bild från 1600-talet med en tysk fågelhund som redan då uppvisade kuperad svans. T v: bild från invigningen till Dr Kleemans där den tyska korthåriga vorsteh kan uppnå sin högsta titel KS "Kurzhaar Sieger" och kan liknas vid det svenska jaktprovschampionatet.

Foto: Jonas Seger